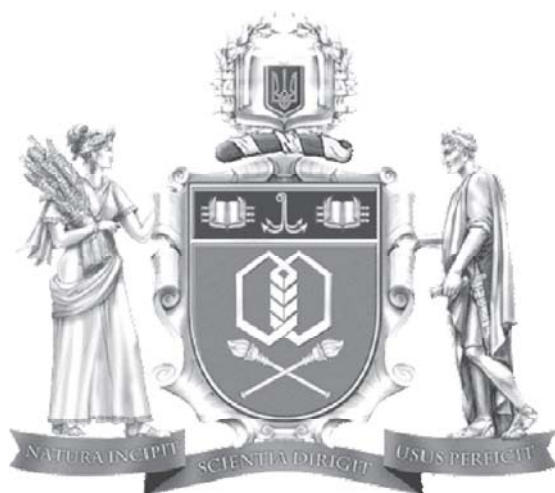

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

48

НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

Матеріали конференції

*Розвиток методологічних основ
вищої освіти в ОНАХТ*

ОДЕСА 2017

Матеріали друкуються відповідно до рішення 48-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Розвиток методологічних основ вищої освіти в ОНАХТ”, яка проходила 12–13 квітня 2017 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мардар М.Р., д-р техн. наук, професор,
Кананихіна О.М., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Радіонова О.В., канд. техн. наук, доцент,
Купріна Н.М., канд. екон. наук, доцент,
Хобін В.А., д-р техн. наук, професор,
Васильєв С.В., методист

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ЗМІНИ МЕТОДОЛОГІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ, ОСВІТИ І СУСПІЛЬСТВА ВЦІЛОМУ В ЕПОХУ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

I.M. Кіров, С.Г.Когут

Сьогодні переважна кількість людства в процесі наукового пізнання і навчання, при прийнятті рішень використовує науковий метод пізнання світу, методологію пізнання, запропоновану Декартом у ХХІІ ст., в основі якого лінійна раціональна математична логіка.

Разом з тим, в процесі розвитку людство не застосовувало «інструкцію Декарта» (автор) для правильного і ефективного застосування цієї методології. «Інструкція», як показав подальший розвиток людської цивілізації, в той же час є «технікою безпеки» при застосуванні методу.

«Інструкцію Декарта» полягає в тому, що філософські аспекти пізнання, які об'єднують метафізику (логіку), теорію пізнання, вчення про науковий метод і етику — не тільки тісно переплетені з природознавчими, математичними технічними, суспільними науками, але й у відомому сенсі панують над останніми.

Ідеї науки і філософії, як науки, згідно Декарту, повинні бути об'єднані в нерозривну цілісність. Набагато легше і ефективніше вивчати всі науки разом. Їх єдність мислитель уподібнює могутньому дереву (сучасна модифікація автора), корені якого — метафізика (логіка), стовбур — фізика (експериментальні дані всіх наук), а гілки — механіка (науки про неживу і живу природу, штучну природу, створену людиною); медицина; етика, як вінець суспільних наук. Метафізика (логіка або перша філософія) є фундамент системного пізнання. Вінцем системного пізнання є етика. Такий загальний архітектонічний проект будинку науки і філософії, як науки, запропонований Декартом, але проігнорований людством.

Основні положення Декартова методу трактуються людством занадто буквально, чого не мав на увазі сам Декарт, але в такому вигляді вони і були реалізовані його послідовниками. Ціннісні пріоритети і тип раціональності Декартова методу, у тому вигляді, який був практично реалізований в науці і освіті, можна описати такими взаємопов'язаними принципами пізнавальної діяльності: сцієнтизм, монологізм, механіцизм, авторитаризм.

Принцип сцієнтизму — емпірична наука є найбільш авторитетним світоглядом або найціннішою частиною людських знань, аж до виключення інших точок зору. Те, що не має підтвердження в експерименті на даний момент пізнання не враховується наукою, що означає не існує. Об'єкт дослідження замкнута система у часі і просторі.

Принцип монологізму — в процесі пізнання панує лише один голос — голос Розуму. У свідомості та культурі Європи ХVІІІ–ХХ ст. домінувала думка, що існує деяка єдино можлива логіка і її диктував світові європейський розум, єдино обґрунтована система істинних цінностей; все, що не відповідає цій

логіці і цим цінностям не поміщається в їх смислове поле, є проявом неуцтва, відсталості або фатальної помилки. Звідси завдання носіїв згаданих цінностей – «просвіщати» інших людей та інші культури, нав'язуючи їм ці цінності, – якщо потрібно, то й силою.

Принцип механіцизму – механізмом пізнання, передачі наукових знань (освіта) є лінійна раціональність, яка основана на логіці послідовності операцій - від простого і абсолютно достовірного до складнішого. Лінійність навчання по горизонталі (за галузевою ознакою); лінійність по вертикалі (від простого - до складного). Механіцизм – антидіалектичний напрям у філософії, що зводить усю багатогранність світу до механічного руху однорідних часток матерії, а складні закономірності розвитку – до найпростіших законів механіки

Принцип авторитаризму – знання сприймається як готовий продукт науки; викладач: провідник, що транслює знання, верховна інстанція, контролююча цей процес; вміє провести студента найкоротшим шляхом від незнання – до знання, від питань – до відповідей, від омани – до істини, яка відома вчителю; є повноважним представником Розуму, який монополює істину, яка до того ж є однозначною і незаперечною. Студент-резервуар, який потрібно наповнити знаннями. Якщо виникає діалог, то він набуває ієрархічний характер: вчитель завжди правий. Позиція викладача є авторитарною.

Декартів метод, в основі якого лінійна раціональна математична логіка, особливо в XX столітті виявив свою небачену раніше функціональність у різних сферах людської діяльності, про яку не могли і мріяти Декарт і його сучасники. Разом з тим, з розвитком науки, культури, економічних і суспільних відносин у XX столітті виникають серйозні негативні наслідки його використання.

Так, криза економічної моделі Адама Сміта, яка є проявом лінійної раціональної логіки декартового методу в економічній сфері, вже в кінці XIX століття призвела до формування монополістичного капіталізму, для якого характерне з'єднання сили капіталістичних монополій з силою держави в цілях збереження, зміцнення і збагачення монополій. Це в подальшому призвело до перерозподілу світу, першої і другої світових воєн, викликало такий історичний феномен як СРСР, який стимулював появу іншої моделі управління економікою під назвою – соціально-орієнтована ринкова економіка.

Основні принципи економічної моделі Адама Сміта: 1) втручання держави у вільну конкуренцію є шкідливим, головний обов'язок держави захищати багатих від бідних – «держава нічний сторож приватної власності»; 2) вільна конкуренція сприяє досягненню гармонії інтересів між особою і суспільством – «невидима рука ринку все розставить на свої місця».

Парадигма Адама Сміта мала позитивні наслідки на початковому етапі розвитку капіталізму, застосування її в епоху монополістичного капіталізму призвело до трагедії. Закон вільної конкуренції не працює ні при плановій економіці, ні при владі олігархів – монополістичному капіталізмі.

Соціально-орієнтована ринкова економіка є перехідним елементом до нової методології сприйняття сучасного світу. Але і для її становлення людство

пройшло через численні трагедії у XX столітті. В цій економічній моделі мотивацією діяльності є все та ж невгамовна жага наживи, особисте збагачення до нескінченності.

У 70-ті роки XX ст. повною мірою проявилися особливості епохи індустріалізації, яка характеризувалася появою соціально орієнтованих ринкових економік, масовою автоматизацією виробничих процесів, активізацією процесів глобалізації і міжнародного поділу праці, формуванням платоспроможних ринків товарів. Вперше за всю історію розвитку людства в розвинутих країнах в достатній кількості стало досить доступних за ціною продовольчих товарів. Індустріалізація характеризувалася перевиробництвом товарів масового споживання (їжа, авто, побутова техніка і послуги, одяг, взуття тощо). У зв'язку з перевиробництвом товарів масового споживання активізувалася агресивна форма товарознавства – маркетинг, як інструмент маніпуляції свідомістю споживача з метою придбання статусних товарів масового споживання, які не є предметами першої необхідності. Статусні товари масового споживання стають суттєвою складовою масової культури. Комп'ютеризація, застосування інтернет-технологій, масовий доступ до інтернету підвищують ефективність деградації особистості. За висловом папи римський Іоанна Павла II («Centesimus Annus» -1991р.) «людське щастя ставиться в залежність від рівня споживання, споживання стає метою і сенсом життя».

У кінці XX на початку XXI століть інтенсивно відбувається автоматизація заводів і фабрик, що призводить до відмови від традиційного виробництва, зниження кількості робочих місць, різкого зростання безробіття. У зв'язку з чим, вимушено почав активно розвиватися дрібний бізнес переважно в сфері надання послуг, одночасно відбувається збільшення кількості зайнятих у цій сфері. У промислово розвинених країнах частка послуг у валовому внутрішньому продукті вже перевищує 70%. Але автоматизація і роботизація йде і в сферу послуг.

Всесвітньовідомі експерти по стратегії и політиці Стівен Хокінг і Ілон Маск рахують, що через 30 років половина населення Землі втратить роботу. Згідно зі звітом компанії Citibank і Оксфордського університету, 47% робочих місць в США — в ризику автоматизації. Для Великобританії ця цифра — 35%. Для країн Організації економічного співробітництва і розвитку (60% світового ВВП) — 57%. Найгірше Китаю: там автоматизують 77% робочих місць. Три з десяти найбільших роботодавців світу (Foxconn, Walmart та міністерство оборони США) активно намагаються замінити співробітників роботами.

Невгамовна жага особистого збагачення до нескінченності - така мотивація на початку XXI століття призводить до зростаючого рівня безробіття; масової маніпуляції свідомістю споживача, споживацтва і деградації особистості; нещадної експлуатації сировинних ресурсів планети; забруднення навколишнього середовища. Все це створює передумови, які свідчать про кризу розвитку людської цивілізації і необхідність зміни суспільної парадигми і методології сприйняття світу (в основі яких лінійна раціональна математична логіка), як основи подальшого її існування.

прізвища авторів: Кіров І.М., Когут С.Г.,
назви кафедри: Кафедра безпеки, експертизи та товарознавства,
напрямок роботи конференції: Науково-методичне забезпечення інноваційного
розвитку освітнього процесу.

НТБ ОНАХТ